

EBELİK FELSEFESİ, KURAMLAR VE KAVRAMLAR

EDİTÖRLER

Dr. Öğretim Üyesi Özen Esra KARAMAN
Doç. Dr. Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN

Ebelik Felsefesi, Kuramlar ve Kavramlar

EDİTÖRLER

Dr. Öğretim Üyesi Özen Esra KARAMAN
Doç. Dr. Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN

© 2023 Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.

Ebelik Felsefesi, Kuramlar ve Kavramlar

Birinci Baskı: 2023

EDİTÖRLER: Dr. Öğretim Üyesi Özen Esra KARAMAN,
Doç. Dr. Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN

ISBN: 978-625-6448-52-0

Kitaptaki bölüm içeriklerinin sorumluluğu, yazarlarına aittir.

5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yayım hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayımlayıcısının izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz. Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve güncellenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalıdır. Yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında, tedavilerde ve ilaç uygulamalarında değişiklikler yapılması gerekli olabilir. Okuyuculara, ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan son bilgileri mutlaka kontrol etmeleri önerilir. Dozaj, uygulama şekilleri ve kontrendikasyonlar; güncel bilgiler ışığında sürekli olarak takip edilmelidir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini, en doğru ilaçları ve dozları belirlemek; uygulamayı yapan hekim sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

Yayına Hazırlaya) : Ankara Nobel Tıp Kitabevleri

Yayın Koordinatörü : Tülay KARACA (tulaykaraca@ankaranobel.com)

Grafik Tasarım : Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Grafik Birimi

Baskı ve cilt : Repro Bir Matbaacılık Kağ. Rekl. Tasarım Tic. Ltd. Şti.

İvedik OSB Matbacılar Sitesi 1514. Cad. No: 23-25 Yenimahalle/ Ankara

Sertifika No : 47381

Baskı Tarihi : 2023, Ankara

MERKEZ ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ	ŞUBE: SİHİYE ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ
Adres: Sağlık 1 Sok. No: 17/D Sıhhiye / ANKARA Tel: 0 532 154 58 43 - 0 312 434 10 87 0 312 434 05 17 - 0 312 434 02 99 E-mail: info@ankaranobel.com	Adres: Süleyman Sırrı Cad. No: 16/1 Sıhhiye / ANKARA Tel: 0 312 432 05 18 E-mail: info@ankaranobel.com
ŞUBE: ÇAPA ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ	ŞUBE: KADIKÖY ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ
Adres: Şehremini Mah. Köprülü Mehmet Paşa Sk. No 31/C Çapa/İSTANBUL Tel: 0 535 028 22 62 - 0 212 589 10 50 E-mail: info@ankaranobel.com	Adres: Rasim Paşa Mah. Rıhtım Cad. Derya İş Mrk. No: 28/18 Kadıköy / İSTANBUL Tel: 0 535 629 23 63 - 0 216 550 09 07 E-mail: info@ankaranobel.com
Online Satış: www.ankaranobel.com	

*6 Şubat 2023 depremlerinde hayatını kaybeden tüm ebe
meslektaşlarımıza ve ebelik öğrencilerine ithafen...*

ÖNSÖZ

Ebelik mesleği insan sağlığının potansiyelini oluşumunun ilk anlarından itibaren koruyan ve destekleyen en kutsal mesleklerin başındadır. Bu nedenle sağlıklı bir topluma ulaşmak için ebelik mesleğinin güçlendirilmesi gereklidir. Bu mesleğin güçlendirilmesi öncelikle mesleki uygulamalarda bilimsel yaklaşımı temel alan aynı dili konuşabilmeyi sağlayan ebelik felsefesi, değerler, standart yaklaşımın benimsemesi ile mümkün olacaktır. Ebele-
rin mesleki yükümlülüklerini yerine getirirken mesleğin profesyonel değer, felsefe, kav-
ramlar kapsamında uygulamalara ilişkin bilgilere sahip olması gerekir.

Bu bakış açısı ile kitabımızda ebelik felsefesi ve ilişkili kavramlar, kuramlar ve tarihsel süreç ve sorunlarımızı ve güncel bir konu olarak kültürel bağlamda ebeliğin ayrıntılı bir şekilde incelenerek mesleğimizle ilgili genel bir bakış sağlanmışır. Ebe ve ebe adayla-
rının, ebelik mesleğini daha iyi tanımalarına katkı sağlamak amacıyla kaleme alınmışır.

Ebelik alanında bu konuların vurgulanmasının bir gereksinim olduğu, ebelere özgü bilim-
sel kaynaklara katkı sunmak üzere bu kitabı yazmak istedik. Ebelik Felsefesi, Kuramlar ve Kavramlar kitabının, mesleğimize katkı sağlamasını diliyoruz. Bölüm yazarlarımızın her birine kıymetli katkıları, emekleri için gönülden çok teşekkür ediyoruz.

Saygılarımızla,

Dr. Öğretim Üyesi Özen Esra KARAMAN
Doç. Dr. Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

EBELİKTE FELSEFE, BİLİM VE SANAT 1

Dr. Öğr. Üyesi Sinem GÜVEN DİNMEZ

Bölüm 2

EBELİKTE KAVRAM, KURAM VE MODELLER9

Arş. Gör. Merve AFACAN SATIOĞLU, Arş. Gör. Esra Nur KABAKCI

Bölüm 3

EBE LİDERLİĞİNDE SÜREKLİ BAKIM MODELLERİ23

Uzm. Ebe Esra ÇÖMEZOĞLU

Bölüm 4

MASLOW’UN TEMEL İNSAN GEREKSİNİMLERİ HİYERARŞİSİ VE KURAMI37

Arş. Gör. Esra Nur KABAKÇI

Bölüm 5

WATSON İNSAN BAKIM TEORİSİ45

Uzm. Ebe Yasemin ÖZHÜNER

Bölüm 6

OREM’İN ÖZ BAKIM EKSİKLİĞİ TEORİSİ.....53

Öğr. Gör. Fatma BAY

Bölüm 7

ANNELİK KURAMLARI: REVA RUBİN “ANNELİK KİMLİĞİ KURAMI” VE RAMONA MERCER “ANNELİK ROLÜNE GEÇİŞ KURAMI”61

Uzm. Ebe Fatma Nilüfer TOPKARA

Bölüm 8

EBELİKLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR: İNSAN, ÇEVRE, SAĞLIK, HASTALIK KAVRAMLARI 75

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ELMALI ŞİMŞEK

Bölüm 9

KADIN, DOĞUM, MAHREMİYET, YENİDOĞAN, BAĞLAN- MA KAVRAMLARI 83

Doç. Dr. Pelin PALAS KARACA

Bölüm 10

AİLE VE EBEVEYNLİK KAVRAMI 101

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül DURMAZ

Bölüm 11

BEDEN İMAJI 117

Dr. Öğr. Üyesi Ayça DEMİR YILDIRIM

Bölüm 12

ADAPTASYON VE SOSYAL DESTEK KAVRAMI 129

Araş. Gör. Dr. Sibel OCAK AKTÜRK

Bölüm 13

EMPATİ KAVRAMI 137

Dr. Öğr. Üyesi Filiz YARICI

Bölüm 14

RAHATLIK, YAŞAM KALİTESİ KAVRAMLARI 147

Dr. Öğr. Üyesi Ayça DEMİR YILDIRIM

BÖLÜM 15

AĞRI KAVRAMI 159

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba YILMAZ ESENCAN

Bölüm 16**BAĞIMLILIK-BAĞIMSIZLIK KAVRAMI 175**

Arş. Gör. Güleser ADA, Doç. Dr. Hacer YALNIZ DİLCEN

Bölüm 17**GÜÇ-GÜÇSÜZLÜK KAVRAMI 185**

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇEVİK

Bölüm 18**ÜMİT-ÜMİTSİZLİK KAVRAMI TANIMI ve TANI ÖRNEĞİ 193**

Dr. Öğr. Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ, Dr. Öğr. Üyesi Endam ÇETİNKAYA AK

Bölüm 19**ÜMİT-ÜMİTSİZLİK KAVRAMININ TARİHÇESİ VE EBENİN ROLLERİ 201**

Dr. Öğr. Üyesi Betül MAMMADOV

BÖLÜM 20**KRİZ, STRES VE BAŞ ETME KAVRAMLARI 211**

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba YILMAZ ESENCAN

Bölüm 21**KAYIP, YAS, ÖLÜM KAVRAMLARI 227**

Doç.Dr.Yasemin ERKAL AKSOY, Uzman Ebe Sinem DEĞİRMENCİ

Bölüm 22**EBELİK VE ETİK KAVRAMI 239**

Doç. Dr. Üyesi Arzu KUL UÇTU

Bölüm 23**EBELİKTE LİDERLİK 245**

Prof. Dr. Fatma Deniz SAYINER, Öğr. Gör. İmran BOYLU GÜLEK

Bölüm 24

MESLEK VE PROFESYONELLİK- EBELİK MESLEĞİ255

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HAMLACI BAŞKAYA, Prof. Dr. Fatma Deniz SAYINER

Bölüm 25

TARİH ŞERİDİNDE EBELİK; EBELİĞİN DEĞİŞEN, GELİŞEN MESLEKİ UYGULAMALARI VE ÖRGÜTLENME BİLİNCİ.....267

Uzm. Ebe Nesibe ÜZEL (Msc.)

Bölüm 26

KÜLTÜRLERARASI EBELİK: EBELİK EĞİTİMİ VE UYGULA- MALARINDA KÜLTÜREL YETERLİLİK.....277

Güldane Damla KAYA (PGR, MSc)

YAZARLAR*

Doç. Dr. Arzu KUL UÇTU

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Ayça DEMİR YILDIRIM

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Ayşegül DURMAZ

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Betül MAMMADOV

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Endam ÇETİNKAYA AK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Esra ÇEVİK

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzman Ebe Esra ÇÖMEZOĞLU

TC Sağlık Bakanlığı Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Bigadiç Devlet Hastanesi

Arş. Gör. Esra Nur KABAKCI

Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Öğr. Gör. Fatma BAY

KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü

Prof. Dr. Fatma Deniz SAYINER

Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzm. Ebe Fatma Nilüfer TOPKARA

Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı

Dr. Öğretim Üyesi Filiz YARICI

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzman Ebe Güldane Damla KAYA

Surrey Üniversitesi, Sağlık ve Tıp Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

Arş. Gör. Güleser ADA

Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Doç. Dr. Hacer YALNIZ DİLCEN

Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

*Yazarlar isimleri alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dr. Öğretim Üyesi Hülya ELMALI ŞİMŞEK

Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Öğr. Gör. İmran BOYLU GÜLEK

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Arş. Gör. Merve AFACAN SATIOĞLU

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzman Ebe Nesibe UZEL

Anadolu Ebeler Derneği Başkanı

Doç. Dr. Pelin PALAS KARACA

Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Sabriye UÇAN YAMAÇ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü

Arş. Gör. Dr. Sibel OCAK AKTÜRK

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzman Ebe Sinem DEĞİRMENCİ

Kocaeli Gebze Fatih Devlet Hastanesi

Dr. Öğretim Üyesi Sinem GÜVEN DİNMEZ

Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Tuğba YILMAZ ESENCAN

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin HAMLACI BAŞKAYA

Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Doç. Dr. Yasemin ERKAL AKSOY

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Uzm. Ebe Yasemin ÖZHÜNER

TC Sağlık Bakanlığı Eskişehir Vadişehir Aile Sağlığı Merkezi

BÖLÜM 1

EBELİKTE FELSEFE, BİLİM VE SANAT

Dr. Öğr. Üyesi Sinem GÜVEN DİNMEZ

GİRİŞ

Tarihsel süreçte içinde bulunulan toplumun ihtiyaçlarından doğan, belirli bir düzene sahip olmadan gerçekleştirilen ve bilinen en eski mesleklerden biri olan Ebelik, günümüzde belirli kurallara tabii olan profesyonel bir meslek grubudur (1). Gelişim sürecinde ebelik mesleğini icra edenler mesleğin geleneksel yapısından aldıkları bilgi birikimi ile bilimsel verileri harmanlayarak günümüz Ebelik Felsefesini açıklamaya çalışmışlardır. Ebelik, eğitim ve uygulama alanları bakımından birbirine çok yakın olan hemşirelik mesleği ile bilim ve felsefe, sanat gibi alanlarında benzer arayışlar içine girmiştir (2). Devam eden bu arayış içinde ebelik bilimi, bilim felsefesi ve ebelik sanatı gibi kavramlar literatür ışığında ele alınacaktır.

1. BİLİM VE FELSEFE KAVRAMLARI

Tarihten günümüze bir bilme yolculuğu içinde olan insanlığın ortak gayesi en genel anlamıyla bilgiye ulaşmak olmuştur. Francis Bacon; “Bilgi güç kaynağıdır” ifadesini kullanırken, Platon bilgiyi “gerekçelendirilmiş doğru inanç” olarak ifade etmiştir (3). Klasik bir tanımlamayla bilgi, bilen (insan) ile bilinen şey (nesne) arasında kurulan bağ veya bu bilişsel süreç neticesinde ortaya çıkan üründür (4). Deneyim ve aktarım yolu ile edinilen bilgiler süreç içerisinde her ne kadar gündelik bilgi, mitsel bilgi, dini bilgi, felsefi bilgi ve bilimsel bilgi gibi tanımlamalar ile kategorize edilmiş olsa da **bilgi** bütün bilimsel faaliyetlerin hedefidir. Gerek bilim gerek felsefe açısından bakıldığında, bilgi olmadan her ikisinin de yapılması mümkün değildir. Bilim; latince “*scire*” kökünden türetilmiş olup “*bilinen şey*” anlamına gelmektedir. Ancak bilim kavramı; statik ve sınırları belli olan bir etkinlik değildir, sürekli ve artan bir hızla gelişmektedir. Çok yönlü ve karmaşık bir oluşumdur. Bu nedenle literatürde farklı bilim tanımlamaları mevcuttur.

Bilim terim anlamıyla; Lindsay tarafından; insan deneyim ve yaşantısını betimleme, yaratma ve anlama yöntemi, Einstein tarafından; her türlü düzenden yoksun duyu verileri ile mantıksal olarak düzenli düşünme arasında uygunluk sağlama çabası, Russell tarafından; gözlem ve gözleme dayalı uslama yoluyla önce dünyaya ilişkin olguları sonra bu olguları birbirine bağlayan yasaları bulma çabası olarak tanımlanmaktadır. Birbirinden farklı bu tanımlamalar neticesinde bilimin eksiksiz bir tanımını yapmaya çalışmak yerine onun hangi özelliklerle iyi kavranabileceğini anlamak bilim insanları için asıl amaç olmuştur. Bilimin özelliklerini açıklarken kullanılan olgusalılık, mantıksallık, objektiflik, eleştirici-

Tablo 1.4.1: İyileştirici faktörler ve süreçler ⁶

İyileştirici Faktörler	İyileştirici Süreçler (Hemşirelik Yaklaşımları)
1. “Hümanist-özgecil bir değerler sisteminin oluşumu”	“İlgi bilinci bağlamında sevgi dolu şefkat ve sükunet uygulayarak bakımı sürdürmek”
2. “İnanç-umudun aşılması”	“Otantik olarak mevcut olmak ve derin inanç sistemini ve benliğin öznel yaşam dünyasına ulaşmayı mümkün kılmak ve sürdürmek”
3. “Kendine ve başkalarına karşı duyarlılık geliştirme”	“Kişinin kendi ruhsal uygulamalarını geliştirerek kişilerarası ilişkiyi ve başkalarına karşı duyarlılık geliştirme”
4. “Yardım-güven, insani bakım ilişkisinin geliştirilmesi”	“Yardımcı güvene dayalı otantik (samimi, içten, doğal) bir bakım ilişkisi geliştirmek ve sürdürmek”
5. “Olumlu ve olumsuz duyguların ifadesinin teşviki ve kabulü”	“Bakım verilen kişinin daha derin ruh ve benliğinde olumlu ve olumsuz duyguların ifadesine hazır olmak ve bunu desteklemek”
6. “Yaratıcı problem çözme bakım sürecinin sistematik kullanımı”	“Bakım sürecinin bir parçası olarak benliğin yaratıcı bilmenin tüm yollarının kullanımı ve bakımı-iyileştirme uygulamaları sanatıyla uygulamak”
7. “Kişilerötesi öğretme-öğrenmenin teşviki”	“Varlık ve anlam birliğine önem veren, başkalarının özel alanı içinde kalmaya çalışan gerçek bir öğretme-öğrenme deneyimiyle meşgul olmak”
8. “Destekleyici, koruyucu veya düzeltici zihinsel, fiziksel, toplumsal ve ruhsal ortamın sağlanması”	“Her düzeyde şifa ortamı yaratmak (fiziksel olduğu kadar fiziksel olmayan, bütünlük, güzellik, rahatlık, haysiyet ve barışın güçlendirildiği bir enerji ve bilinç ortamı)”
9. “İnsan ihtiyaçlarının giderilmesi-ne yönelik yardım”	“Temel ihtiyaçlara, bir bakım bilinciyle yardımcı olmak, bakımın tüm yönlerinde zihin beden ruhu, bütünlüğü ve kişiyi güçlendiren 'insan bakımının temel ihtiyaçlarını' yönetmek”
10. “Varoluşsal-fenomenolojik-ruhsal koşullara izin verme”	“Kişinin kendi yaşam ve ölümünün, ruhsal-gizemli ve varoluşsal boyutlarını açması ve bunlara dikkat edilmesi”

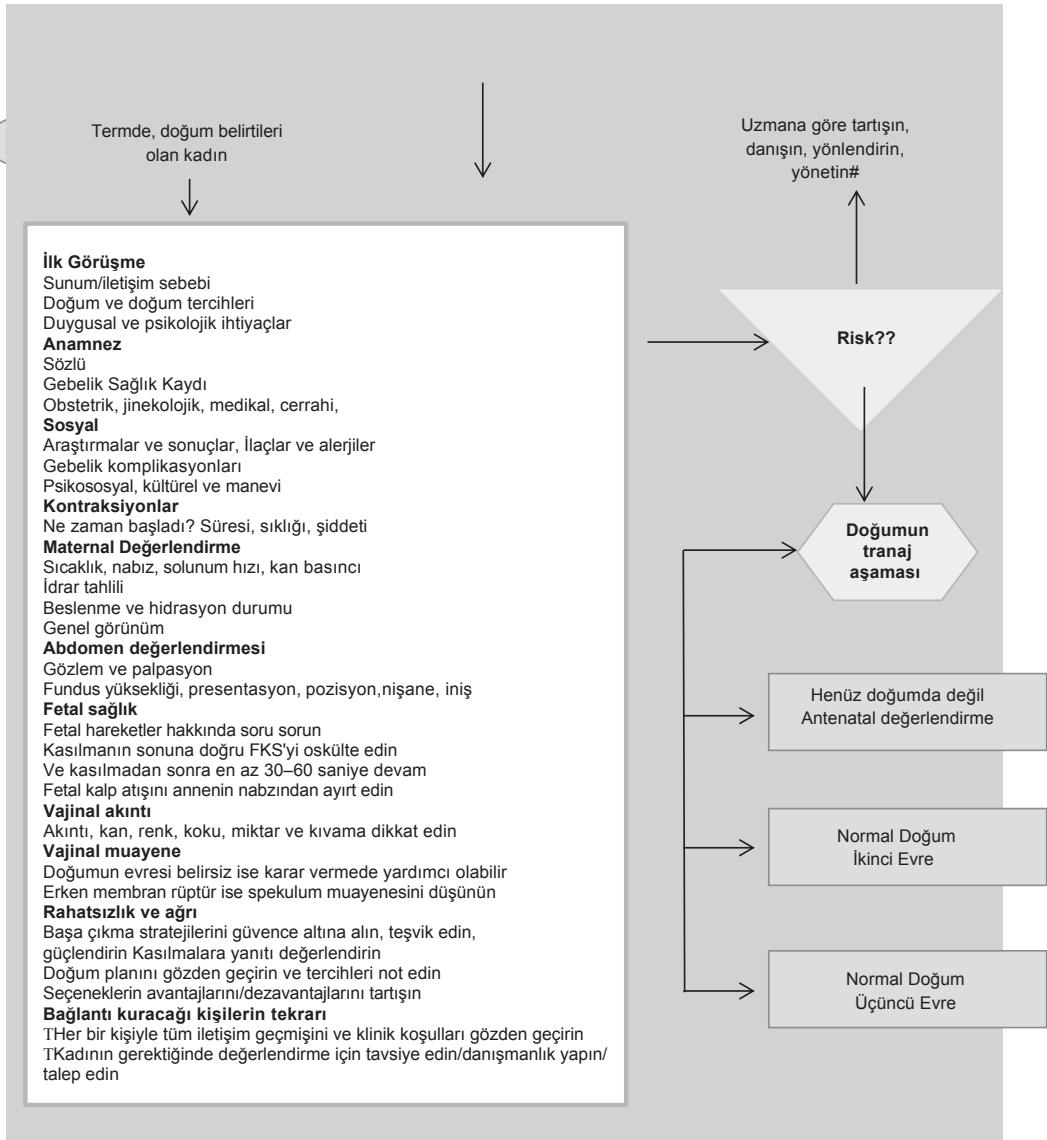
Bakım için gerekli olan insan ihtiyaçlarının tatminine yardımcı olarak Watson'ın ihtiyaçlar hiyerarşisi şu şekildedir:

- İlk olarak yiyecek ve sıvı ihtiyacı, eliminasyon ve havalandırma da dahil olmak üzere daha düşük düzeydeki biyofiziksel ihtiyaçlar veya hayatta kalma ihtiyaçları ile başlar.
- Daha sonra, aktivite, hareketsizlik ve cinsellik ihtiyacı da dâhil olmak üzere alt sıradaki psikofiziksel ihtiyaçlar veya işlevsel ihtiyaçlar yer alır.
- Üst düzey ihtiyaçlar ise, psikososyal veya bütünleştirici ihtiyaçlar olan başarı ve ilişki ihtiyacını içerir.
- Ve son olarak, kendini gerçekleştirme olan üst düzey içsel-kişiler arası ihtiyaçlar veya büyüme için gerekli olan ihtiyaçlardan oluşur.²⁴

1.5. Watson Teorisinin Uygulanması ve Hemşirelik Bakım Süreci

Hemşirelik süreci, bilimsel süreçle aynı adımları içerir. Her iki süreç de bir sorunu çözmeye çalışır ve karar vermek için bir çerçeve sağlar.

Doğum eylemi, anneliğe geçişte ve ebeveynlik rollerin kazanılmasında önemli değişimlerin yaşandığı bir süreçtir.¹⁰ Bu süreç, kadının yaşamını fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak etkileyerek, kadının yaşamında önemli bir fizyolojik olay oluşturur.¹⁰ Ancak, bu süreçte kadın sürekli duygusal, informasyonel, fiziksel ve savunuculuk desteğine gereksinim duymaktadır. Ebeler, gebenin doğum sürecinde en yakınında olan sağlık personeli olması nedeniyle gebeye bireyselleştirilmiş sürekli destekleyici bakım sağlamalı ve kadın merkezli doğumun gerçekleşmesini sağlamalıdır.¹¹ Bu nedenle doğum sürecinde tüm kadınlara, onurlarını, mahremiyetlerini koruyan, zarar vermeyen, yarar sağlayan, bilinçli tercih seçenekleri sunan, sürekli bakım ve destek sağlayan saygılı doğum bakımı vermedir.⁹ Doğum sürecinde ilk değerlendirme Şekil 1’de yer almaktadır.⁹

Şekil 1. Doğum sürecinde ilk değerlendirme⁹

Kadın yaşamının bu kritik aşamasında ebelerin uyguladığı bakım, onun yaşamından ölüme, sağlıktan fiziksel yaralanmalara kadar farklı sonuçlara yol açabilmekte, anne ve çocuğun mental ile duygusal sağlığı üzerinde önemli etkileri olabilmektedir.¹¹ Ebelerin

da maddi problemlerine yönelik çözüm üretilmesi yer alır. Yeni doğum yapmış annenin bebek bakımındaki sorumluluğunun paylaşılması bu destek türüne örnek verilebilir.

Bilgi desteği(İnfomasyonel destek): Kişinin problemleri ile başa çıkabilmesinde yol göstermeyi ve ihtiyaç duyduğu konularda gerekli bilgiyi sağlamayı içerir. Bu destek türü bireyin kendini ve değerlerini tanımaya ve eylemleri üzerinde kontrol algısının artmasına yardımcı olur. Doğuma hazırlık eğitimleri ile kadının gebelik sürecini bilinçli geçirmesini, doğuma ve ebeveynliğe hazırlanmasını sağlamak bilgi desteğine örnektir.^{22 23}

Değer verme desteği: Kişinin içinde bulunduğu durumu, eylem ve kararlarını değerlendirmesi konusunda yardımcı olmayı içeren destek türüdür.

Eşlik etme desteği: Kişinin stres yaratan durumlar dışında boş zamanlarında yapacağı aktivitelerde de desteklenmesidir.

3.3. Algılanan Sosyal Destek

Son yıllarda literatürde sosyal destek kavramından ziyade algılanan sosyal destek kavramının araştırıldığı görülmektedir. Algılanan sosyal destek; bireyin diğer kişiler tarafından ne kadar sevildiği, değer gördüğü ve ne kadar sosyal destek gördüğüne ilişkin kendisinin gözlem ve izlenimi olarak tanımlanmaktadır.^{24,25} Bu destek türünde kişinin subjektif değerlendirmesine dayanmaktadır. Başka bir tanıma göre ise insanların ilişkilerinden ve sosyal temaslarından ne kadar destek alabileceğine ve bu desteğin kalitesine ilişkin inançları algılanan sosyal destek olarak tanımlanmıştır.^{26,27} Algılanan sosyal destek, sosyal desteğin kalitesini veya yeterliliğini öznel bir bakış açısıyla değerlendirir²⁸. Bu yönüyle alınan sosyal destekten farklıdır.

Karakter özellikleri, bilişsel algı, mizaç, tutum gibi durumlar kişilerin algıladıkları sosyal desteği etkileyebilmektedir. Sosyal ve yakın ilişkilerinden doyum sağlayan bireylerin algıladıkları sosyal desteğin daha fazla olduğu bildirilmiştir.²⁵ Bu bağlamda kilerin algıladığı sosyal desteğin kullanılabilirlik açısından, sağlanan destekten daha önemlidir.

3.4. Sosyal Destek Kaynakları

Sosyal destek çeşitli kaynaklara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Burada formal ve informal sosyal destek kaynaklarından söz edilebilir. Formal sosyal destek kaynakları belirli mevzuatlar doğrultusunda resmi kurum ve kuruluşlardaki profesyonel kişilerce veya sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanırken informal sosyal destek kaynakları aile, eş, arkadaş gibi bireyin sosyal çevresinde yakın ilişki kurduğu diğer kişilerden sağlanabilir. Sosyal destek kaynaklarının başında kişinin en yakınında bulunan ailesi gelmektedir. Kişinin yaş grubu, sosyal çevresi, mesleği gibi durumlar sosyal destek kaynaklarını belirlemesi bakımından önemlidir.^{29 25}

3.5. Sosyal Destek ve Sağlık

Doğru bir şekilde sağlanan sosyal desteğin kişinin sağlığını, sağlıkla ilgili davranışlarını, bedensel, emosyonel ve ruhsal durumunu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebileceği ortaya koyulmuştur. Sosyal destek kişinin biyopsikososyal sağlığını olumlu yönde artırırken aynı zamanda kişinin özgüvenini, öz yeterliliğini, benlik saygısını artırıcı bir

Tablo 1: Ümitsizlik tanısı¹⁰

Tanı	Ümitsizlik
Tanımı	Bireyin kendisini sınırlandırılmış/engellenmiş hissettiği ya da hiçbir alternatifin ve bireysel tercihlerinin ulaşılabilir olmadığını düşündüğü ve hareket etmek için enerjisini yetersiz bulduğu subjektif bir durumdur.
Ümitsizlik nedenleri	<ul style="list-style-type: none"> • Tekrarlı hastaneye yatışlar • Uzun süreli stres • Önemli kişilerden ayrılma ya da terk edilme • Yaşamdaki amaçlarını gerçekleştirememeye • İşlevsel yeteneklerde bozulma • Fizyolojik durumda bozulma • Beden imajında bozulma • Sosyal destek yetersizliği • Sorunları çözememe • Geçmişte yaşanan olumsuz deneyimler • Gereksinimlerin zamanında karşılanmaması, kaynaklara ulaşmada yetersizlik • Özgüven eksikliği • İzolasyona neden olan uzun süreli aktivite sınırlamaları • Fonksiyonel yeteneklerde (yürüme, boşaltım, yeme) bozulma • Uzun süreli acı • Uzun süreli ağrı, rahatsızlık, halsizlik, bitkinlik güçsüzlük • Uzun süreli sonuç alınamayan tanı işlemleri • Yaşamı sürdürme için aletlere bağımlı olmak • Geçirilmiş bir hastalıkla ilgili olarak yeni ve beklenmedik belirti ve bulgular • Önemli kişilere güvenin kaybı • Hastalığa bağlı otonominin kaybı • Kültürel değerlere ya da Tanrı'ya olan inancın kaybı
Tanımlayıcı özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> • Duygulanımda azalma • Tuzağa düşmüşlük duygusu • Acizlik/yardımsızlık duygusu • Kötümserlik • Ümit kaynaklarının farkında olmama • Sözel ifadelerde azalma • Uyarılara tepkide azalma/yavaşlama • Küntlük • Yaşamın hiçbir anlamı olmadığı hissi ve ifadesi • “Boşluk” hissetme • Bir kayıp ve yoksunluk duygusu • Edilgenlik, kendi yaşamı ile ilgili kararlara katılmama • Plan yapamama ve karar verememe • Problem çözme ve karar verme yeterliliğinde azalma • Öz bakıma katılmama • Yaşamda anlam ya da amaç yokluğu • Uyku, iştah bozuklukları • Kişiler arası ilişkide yetersizlik • Sosyal çekilme • Rol ve ilişkilerden zevk almama • Yardım istemede yetersizlik • İntihar düşünceleri

- e. Ebeler, kadınlar, aileleri ve diğer sağlık profesyonelleri için tüm yaşam dönemlerinde sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için etkin rol model olmada etkindir.
- f. Ebeler, kişisel, entelektüel ve spiritüel gelişimleri için tüm meslek hayatlarında aktif olarak rol alarak gelişimlerini sürdürür.

Ebelerin Mesleki Sorumlulukları: Bu bölümde, ebelik uygulamalarının etik kurallar çerçevesinde rol ve sorumluluklarına vurgu yapılmaktadır.

- a. Ebeler, bakım verdiği bireylerin gizliliğini yasaların zorunlu kıldığı haller dışında gizli tutar.
- b. Ebeler, kadınlara verdiği bakım uygulamalarından, alınacak kararlardan ve sonuçlarından sorumludur.
- c. Ebeler, ahlaki olmayan durumlarda bakım vermeyi reddedebilirken, bireysel nedenlerle ahlaki olmadığını düşündüğü nedenlerle kadınları bakım hakkından mahrum bırakmaz.
- d. Ebeler, kadın ve yenidoğanın sağlığını etkileyebilecek etik veya insan hakkı ihlallerini ortadan kaldırma amacıyla çalışır.
- e. Ebeleri, çocuk sahibi olacak kadın ve ailesinin sağlığını geliştiren uygulama ve politikalara katılır.

Ebelik Bilgi ve Uygulamalarının Geliştirilmesi: Ebelerin bilgisinin arttırılması, uygulamalarının iyileştirilmesi amacıyla bu bölümde üç etik uygulamaya yer verilmektedir.² Bunlar;

- a. Ebeler, kadınların insan olarak haklarının korunmasını ebelik bilgisinin ilerlemesinde temel alır.
- b. Ebeler, akran değerlendirme ve araştırmaları gibi çeşitli süreçler aracılığıyla bilgilerini geliştirerek paylaşır.
- c. Ebeler, formal eğitime ve güncel eğitime katılır.

Ülkemizde de uluslararası ebelik etik kodları doğrultusunda ulusal değerleri yansıtan etik kod çalışmaları bulunmaktadır. 2011 yılında ulusal ebelik etik kodlarını oluşturmak amacıyla “Türk Ebeler Derneğinin” de yer aldığı “Ulusal Ebelik Etik Kodları Projesi” gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında belirlenen etik kodlar uluslararası kodlara benzer nitelikte, çıkar gözetmeksizin, insan onuruna yaraşır bakım verme, insan yararına her türlü girişimi destekleme, mahremiyeti koruma, doğruluk, anne, yenidoğan, aile ve toplum sağlığını koruma, geliştirme faaliyetlerinde yer alma, meslektaş/ekip üyeleri ile iş birliği sağlama gibi etik ilkelerden oluşmaktadır. Mesleğe yeni başlayacaklar ulusal olarak tüm ebelik bölümlerinde “Meslek Andı” okutulurak mezun edilmektedir. Meslek andı kapsamında, yaşamın üstünlüğü ve korunması, dürüstlük, saygı, mesleki yeterlilik, ağrının azaltılması, mahremiyete özen gibi etik kodlar yer almaktadır.⁹

Tüm ulusal ve uluslararası ebelik etik kodları özetle;

- Dürüstlük,
- Doğruluk,